

POLICY BRIEF

Valorificarea Agendei Femeile, Pacea și Securitatea în procesul de aderare la Uniunea Europeană a Republicii Moldova

Elena MÂRZAC,
expertă în securitate și comunicare
strategică

CHIȘINĂU, 2025

Policy Brief-ul a fost elaborat în cadrul Proiectul „Promovarea Agendei privind Femeile, Pacea și Securitatea prin Comunicare Strategică și Monitorizare”, implementat de Platforma pentru Inițiative de Securitate și Apărare și finanțat prin intermediul unui grant al Institutului pentru Raportare despre Război și Pace (Institute for War & Peace Reporting (IWPR) cu suportul Biroului pentru Afaceri Externe, Commonwealth și Dezvoltare al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (FCDO).

Opiniile exprimate sunt doar ale autoarei și nu reprezintă pozițiile Institutului pentru Raportare despre Război și Pace (Institute for War & Peace Reporting - IWPR) și a Biroului pentru Afaceri Externe, Commonwealth și Dezvoltare al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (FCDO).

Cuprins

- 01** Context și provocări emergente
- 02** Argumente pentru integrarea Agendei FPS în procesul de aderare la UE
- 03** Rolul Uniunii Europene în promovarea Agendei FPS

- 04** Rolul societății civile în implementarea Agendei FPS

- 05** Recomandări de politici publice

- 06** Constatări

CONTEXT ȘI PROVOCĂRI EMERGENTE

Republica Moldova traversează o perioadă marcată de instabilitate regională, amenințări hibride și transformări geopolitice profunde. Războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei a consolidat percepția vulnerabilității regiunii, în timp ce pericolul dezinformării, ingerințelor externe și a polarizării sociale accentuează nevoia unui răspuns sistemic centrat pe incluziune, reziliență și consolidarea încrederii.

Republica Moldova a înregistrat progrese semnificative pe calea integrării europene, obținând în iunie 2022 statutul de țară candidată la Uniunea Europeană. Acest statut implică un proces amplu de reforme structurale și aliniere la valorile și standardele europene – inclusiv în domeniile drepturilor omului, egalității de gen și securității. Contextul regional complicat, marcat de războiul din Ucraina și existența unui conflict înghețat, accentuează nevoia de securitate consolidată și reziliență internă.

În plus, Republica Moldova se confruntă cu provocări hibride precum campanii intense de dezinformare, ingerințe externe în procesele democratice și presiuni economice (de exemplu, manipularea livrărilor de gaze naturale). Aceste amenințări urmăresc să submineze parcursul pro-european al țării și să erodeze încrederea cetățenilor în instituții. Societatea civilă joacă un rol esențial în contracararea dezinformării și consolidarea coeziunii sociale, mobilizând comunitățile și promovând valori democratice.

În acest context, Uniunea Europeană rămâne un partener-cheie pentru securitate și dezvoltare durabilă.

Un moment definitoriu în cadrul acestei cooperări a fost semnarea, la 21 mai 2024, a Parteneriatului de Securitate și Apărare dintre Moldova și UE. Prin acest acord, Republica Moldova devine prima țară care stabilește un astfel de cadru formal cu Uniunea Europeană, evidențiind angajamentul său ferm față de integrarea europeană și consolidarea rezilienței naționale [1].

[1] Ce prevede parteneriatul de securitate cu UE semnat astăzi de R. Moldova. https://moldova.europalibera.org/a/ce-prevede-parteneriatul-de-securitate-cu-ue-pe-care-il-semneaza-astazi-r-moldova/32955129.html?utm_source=chatgpt.com

Acordul vizează întărirea capacităților Republicii Moldova în domenii precum: securitatea cibernetică, combaterea dezinformării, gestionarea crizelor și securizarea frontierelor. De asemenea, parteneriatul prevede sprijin pentru modernizarea sectorului apărării și consolidarea instituțiilor responsabile de menținerea ordinii și siguranței publice [2].

În paralel, UE a anunțat un pachet de asistență financiară în valoare de 60 de milioane de euro pentru anul 2025, destinat îmbunătățirii capacităților de apărare ale Republicii Moldova. Această sumă include fonduri pentru achiziționarea de echipamente de apărare antiaeriană, menite să protejeze teritoriul național împotriva incursiunilor cu drone și rachete[3].

Aceste evoluții se înscriu în eforturile Republicii Moldova de a-și alinia politicile de securitate la standardele europene și completează parcursul său de aderare la UE. Prin aprofundarea cooperării cu Uniunea Europeană, Republica Moldova își afirmă orientarea pro-europeană și angajamentul față de valorile democratice, statul de drept și respectarea drepturilor fundamentale.

Astfel, semnarea Acordului de Securitate Republica Moldova–UE [4] reprezintă un pas important în direcția alinierii strategice a țării la arhitectura europeană de apărare, gestionarea crizelor și completează parcursul de aderare. În actualul context caracterizat de instabilitate regională și amenințări hibride, Republica Moldova își întărește parteneriatul strategic cu Uniunea Europeană, văzută drept un aliat esențial pentru asigurarea securității și promovarea dezvoltării durabile. În același timp, acest cadru de securitate complex evidențiază necesitatea integrării Agendei Femeile, Pacea și Securitatea (FPS), consacrată prin Rezoluția 1325 a Consiliului de Securitate al ONU și alte nouă rezoluții conexe, ca pe o oportunitate strategică pentru consolidarea rezilienței democratice și a stabilității naționale.

[2] Republica Moldova și Uniunea Europeană au semnat un acord de parteneriat în domeniul securității și apărării. https://www.rador.ro/2024/05/21/republica-moldova-si-uniunea-europeana-au-semnat-un-acord-de-parteneriat-in-domeniul-securitatii-si-apararii/?utm_source=chatgpt.com

[3] EU to provide Moldova with 60 million euros for defence in 2025. https://www.reuters.com/world/europe/eu-provide-moldova-with-60-million-euros-defence-2025-2025-03-03/?utm_source=chatgpt.com;

[4] Parteneriat de Securitate și Apărare între Republica Moldova și Uniunea Europeană. https://www.eeas.europa.eu/delegations/moldova/parteneriat-de-securitate-%C8%99i-ap%C4%83rare_ro?s=223

Agenda FPS promovează o viziune incluzivă și cuprinzătoare asupra securității, recunoscând rolul important al femeilor în prevenirea conflictelor și consolidarea păcii. Pentru Republica Moldova, adoptarea principiilor FPS în cadrul reformelor de aderare oferă șansa de a demonstra angajamentul față de o securitate democratică, participativă și durabilă. Totodată, aceasta contribuie la creșterea rezilienței naționale în fața amenințărilor hibride, prin valorificarea potențialului întregii societăți – inclusiv al femeilor și al comunităților locale – în eforturile de apărare a valorilor și stabilității interne.

Agenda FPS, consacrată prin Rezoluția 1325 a Consiliului de Securitate al ONU [5] oferă un cadru strategic valoros pentru asigurarea unei guvernante incluzive și a unei securități sustenabile. Încorporarea acesteia în procesul de aderare europeană consolidează legitimitatea reformelor interne, întărește coeziunea socială și răspunde angajamentelor asumate de Republica Moldova în relația cu UE și ca membră cu drepturi depline a ONU.

Odată cu aprofundarea relațiilor cu Uniunea Europeană și avansarea procesului de negocieri, Republica Moldova și-a asumat angajamente privind respectarea drepturilor fundamentale ale cetățenilor săi, inclusiv egalitatea de gen.

UE și Republica Moldova s-au angajat să pună în aplicare pe deplin agenda privind pacea și securitatea femeilor, și să asigure integrarea egalității de gen în domeniile lor de cooperare în materie de securitate și apărare.

Prin urmare, UE și Republica Moldova s-au angajat să facă schimb de bune practici în ceea ce privește punerea în aplicare a angajamentelor privind pacea și securitatea femeilor și să continue să colaboreze îndeaproape pentru a asigura egalitatea de gen ca prioritate politică și de securitate, și pentru a consolida răspunsurile comune la schimbările actuale și în curs de evoluție în materie de securitate și geopolitică [6].

[5] Rezoluția 1325 a Consiliului de Securitate al ONU. <https://www.peacewomen.org/assets/file/TranslationInitiative/1325/1325romanian.pdf>

[6] Parteneriat de Securitate și Apărare între Republica Moldova și Uniunea Europeană. https://www.eeas.europa.eu/delegations/moldova/parteneriat-de-securitate-%C8%99i-ap%C4%83rare_ro?s=223

ARGUMENTE PENTRU INTEGRAREA AGENDEI FPS ÎN PROCESUL DE ADERARE LA UE

Integrarea aspectelor de gen și în particular a Agendei FPS în cadrul procesului de aderare la Uniunea Europeană reflectă angajamentul Republicii Moldova față de valorile europene: egalitatea de gen, democrația și statul de drept. Participarea femeilor în procesele de luare a deciziilor din domeniul securității, prevenirii conflictelor și gestionării crizelor este importantă pentru consolidarea rezilienței instituționale și sociale.

În plus, provocările emergente precum schimbările climatice și degradarea mediului solicită soluții inovatoare și incluzive. Abilitarea femeilor de a derula activități generatoare de venituri alternative contribuie nu doar la coeziune socială, ci și la reziliența comunităților în fața instabilităților economice și climatice. Integrarea Agendei FPS permite alinierea acestor politici cu prioritățile UE în materie de sustenabilitate și incluziune și anume pentru:

Respectarea criteriilor politice de aderare la Uniunea Europeană

Uniunea Europeană impune respectarea strictă a criteriilor de la Copenhaga, inclusiv existența unor instituții stabile care garantează democrația, statul de drept, drepturile omului și respectarea și protecția minorităților. Agenda FPS susține toate aceste principii prin promovarea participării active a femeilor în procesele decizionale, asigurarea egalității de gen și protejarea femeilor în situații de criză și post-conflict.

Asigurarea alinierii cu politica externă și de securitate comună a UE

Agenda FPS este integrată în politica externă și de securitate comună a Uniunii Europene. Concluziile Consiliului UE din 2018 [7] subliniază că dimensiunea de gen este esențială pentru prevenirea conflictelor, construirea păcii și reziliența statelor. Republica Moldova, în calitate de stat candidat, trebuie să arate/demonstreze că poate operaționaliza aceste politici la nivel național.

[7] Council conclusions on Women, Peace and Security. <https://www.consilium.europa.eu/media/37412/st15086-en18.pdf>

Răspuns la provocările de securitate contemporane și emergente

Securitatea contemporană nu mai este definită doar în termeni militari, ci și prin reziliența societală, coeziune socială, răspuns la crize, schimbări climatice și crize umanitare. Agenda FPS oferă un cadru holistic care permite Republicii Moldova să-și extindă abordarea în materie de securitate, implicând și femeile ca actori activi în soluționarea acestor provocări [8].

Combaterea efectivă a violenței bazate pe gen și armonizarea cu legislația UE

Integrarea FPS este în strânsă legătură cu noile directive ale UE, precum Directiva 2024/1385 privind combaterea violenței împotriva femeilor, [9] devine obligatorie pentru statele membre. Prin armonizarea cadrului național cu aceste reglementări, Republica Moldova demonstrează că este pregătită să asigure o protecție eficientă pentru femei și să promoveze toleranță zero față de violența de gen.

Îmbunătățirea eficienței și legitimității instituțiilor

Studiile internaționale arată că instituțiile în care femeile sunt reprezentate echitabil sunt mai transparente, mai responsabile și se bucură de o mai mare încredere din partea cetățenilor. Implicarea femeilor în sectorul de securitate și guvernare, susținută de Agenda FPS, contribuie la modernizarea și democratizarea instituțiilor statului [10].

Contribuția la dezvoltare durabilă și coeziune socială

Obiectivele FPS sunt aliniate cu Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă, în special cu Obiectivul 5 (egalitate de gen) și Obiectivul 16 (pace, justiție și instituții eficiente). Prin implementarea Agendei FPS, Moldova poate avansa simultan în atingerea acestor obiective și în procesul de preaderare.

[8] NOTA ANALITICĂ: AGENDA FEMEILE, PACEA ȘI SECURITATEA: Linii directorii pentru implementarea eficientă, 2024

[9] Directiva 2024/1385 privind combaterea violenței împotriva femeilor. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/LSU/?uri=oj:L_202401385

[10] Why Women? Inclusive Security and Peaceful Societies. <https://www.inclusivesecurity.org/publication/why-women-inclusive-security-and-peaceful-societies/>

Creșterea capacității de reacție la crize și consolidarea rezilienței comunitare

Femeile joacă un rol important în gestionarea crizelor umanitare, pandemii, schimbări climatice și situații de urgență. FPS încurajează sprijinirea femeilor în dezvoltarea de soluții locale – cum ar fi inițiative generatoare de venit în comunitățile afectate de sărăcie, probleme de mediu sau migrație – contribuind la o abordare durabilă și centrată pe oameni.

Alinierea la bunele practici ale statelor membre UE și extinderea parteneriatelor internaționale

Majoritatea statelor membre ale UE au implementat Planuri Naționale 1325 și susțin participarea femeilor în procesele de pace și securitate. Republica Moldova poate beneficia de aceste modele prin transfer de expertiză, finanțare, programe de schimb și integrare în rețele internaționale precum Rețeaua FPS a UE [11].

Sprijinirea reformei sectorului de securitate și a profesionalizării forțelor armate

Reforma sectorului de apărare reprezintă un obiectiv-cheie în parcursul european și include profesionalizarea și diversificarea forțelor armate. Promovarea participării femeilor și a leadership-ului feminin, precum și prevenirea hărțuirii sau discriminării în cadrul acestor instituții, contribuie la construirea unei securități democratice și eficiente.

Construirea unui model de dezvoltare incluziv și echitabil pentru viitorul european al Moldovei

Agenda FPS oferă o viziune asupra societății în care toți cetățenii – indiferent de gen – participă în mod egal la viața publică, sunt protejați de violență și își pot aduce propria contribuție la securitatea națională. Este o viziune compatibilă cu modelul european și cu aspirațiile Republicii Moldova către modernizare și consolidare democratică.

[11] National action plans: at a glance. <https://1325naps.peacewomen.org/>

Menționăm că integrarea Agendei FPS în procesul de aderare al Republicii Moldova la UE este justificată de multiple argumente strategice și normative. În primul rând, participarea sporită a femeilor în sectorul guvernamental și de securitate contribuie la consolidarea guvernantei democratice. Experiența internațională arată că implicarea femeilor în procesele decizionale legate de pace și securitate îmbunătățește prevenirea conflictelor și managementul crizelor, ducând la soluții mai incluzive și mai sustenabile. Astfel, promovarea leadershipului feminin și a egalității de gen în instituțiile publice sporește legitimitatea democratică a acestora și asigură că politicile de securitate răspund nevoilor întregii populații.

Republica Moldova și-a asumat implementarea Programului Național de Acțiuni privind implementarea Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea (2023–2027), armonizarea legislației naționale la standardele europene privind egalitatea de gen și prevenirea violenței, precum și promovarea participării femeilor în domeniul securității. Capitolul 23 din procesul de aderare („Sistem judiciar și drepturi fundamentale”)[12] prevede armonizarea cadrului legal național cu Directiva 2024/1385 privind combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice[13].

Totodată, Planul național de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe anii 2024–2027 și Planul de Guvernare pentru Aderare la UE (PgAA)[14] include obiective concrete: formarea a cel puțin 50 de femei în soluționarea conflictelor până în 2027, monitorizarea recomandărilor Comitetului CEDAW[15], elaborarea de acte normative privind participarea echilibrată la luarea deciziilor, și desfășurarea studiului IMAGES pentru promovarea egalității de gen în rândul bărbaților[16].

[12] Republica Moldova a implementat și programe strategice, cum ar fi Programul pentru promovarea și asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pentru anii 2023–2027 (HG nr. 203/2023), care urmărește integrarea egalității de gen în toate sectoarele și Programul național pentru prevenirea și combaterea violenței față de femei și violenței în familie pentru anii 2023–2027 (HG nr. 332/2023), care include măsuri de fortificare a răspunsului autorităților la cazurile de violență. https://gov.md/sites/default/files/parte_narativa_c.23.pdf

[13] Directiva (UE) 2024/1385 a Parlamentului european și a Consiliului din 14 mai 2024 privind combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2024/1385/oj/ron>

[14] Planul național de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe anii 2024–2027. <https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/pna-hg-829-2023.pdf>

[15] CEDAW – Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei.

[16] Studiul IMAGES – 2024: Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova. <https://moldova.un.org/ro/286780-studiul-images-2024>

Aceste inițiative demonstrează voința politică de a integra dimensiunea de gen în toate domeniile de politici publice.

Republica Moldova dispune deja de un cadru strategic național care poate susține integrarea Agendei FPS în parcursul de aderare la UE.

DOCUMENTELE STRATEGICE ȘI POLITICILE-CHEIE RELEVANTE INCLUD:

Programul Național pentru implementarea Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea (2023–2027) – aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 842/2023^[17]	Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030” ^[18]
– acesta stabilește priorități concrete pentru creșterea participării femeilor în sectorul de securitate, prevenirea violenței bazate pe gen și protejarea drepturilor femeilor în situații de criză. Planul oferă un cadru operațional pentru transpunerea Agendei FPS în politicile naționale și locale.	– definește viziunea de dezvoltare a țării pe termen lung, orientată spre integrarea europeană. Strategia pune accent pe dezvoltarea incluzivă și convergența cu standardele UE, obiective ce converg cu principiile egalității de gen și ale Agendei FPS. Implementarea acestei strategii creează premise favorabile pentru integrarea dimensiunii de gen în toate domeniile de politici publice.
Strategia de reformă a administrației publice 2023–2030 ^[19]	Strategia Securității Naționale ^[20]
– promovează o guvernare participativă, transparentă și eficientă. Prin profesionalizarea instituțiilor și apropierea administrației de cetățean, această strategie creează oportunități pentru includerea perspectivelor de gen și a participării femeilor în procesele decizionale la nivel central și local, în concordanță cu Agenda FPS.	– orientată spre modernizarea și democratizarea sectorului de securitate, această strategie susține adaptarea instituțiilor de apărare la provocările actuale. Prin măsuri de creștere a profesionalismului și diversității în rândul personalului și de consolidare a relației cu societatea civilă, strategia facilitează integrarea principiilor FPS (inclusiv egalitatea de șanse în structurile de securitate și sensibilitatea la dimensiunea de gen în managementul riscurilor).

[17] Hotărâre Nr. 152 din 22-03-2023 pentru aprobarea Programului național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și

securitatea pentru anii 2023–2027. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=141812&lang=ro

[18] Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030. <https://gov.md/ro/moldova2030>

[19] Hotărâre Nr. 126 din 15-03-2023 cu privire la aprobarea Strategiei de reformă a administrației publice din Republica Moldova pentru anii 2023–2030.

Planul Național de Acțiune privind Aderarea la UE (PNAA) [21]	Cadrul normativ european în materie de egalitate și FPS
- adoptat în 2023, PNAA acoperă reformele necesare alinierii la acquis-ul Uniunii Europene, incluzând componente esențiale legate de statul de drept, drepturile omului și egalitatea de gen. Integrarea explicită a obiectivelor FPS în PNAA ar asigura abordarea transversală a egalității de gen în toate capitolele relevante ale negocierilor de aderare, de la justiție și afaceri interne până la politici de securitate și apărare.	- pe lângă standardele naționale, Republica Moldova se raportează și la cadrul oferit de UE.

Cadrul politic al Uniunii Europene privind Femeile, Pacea și Securitatea include Concluziile Consiliului din 2018 privind FPS, Abordarea strategică a UE privind FPS, Planul de acțiune aferent (2019–2024), precum și Concluziile Consiliului din 2022 privind FPS. Uniunea Europeană implementează Planul său de acțiune privind FPS, care identifică obiective clare și criterii de realizare, în cadrul a patru domenii prioritare cheie: prevenire, protecție, asistență și redresare, și trei principii transversale: participare, integrarea dimensiunii de gen, asumarea unui rol de lider prin exemplu personal.

Obiectivele UE privind FPS sunt realizate, printre altele, prin intermediul angajamentelor politice și diplomatice ale conducerii UE, precum și prin integrarea perspectivei de gen și asigurarea participării și a leadershipului femeilor în toate contextele legate de pace și securitate. De asemenea, prin adoptarea unor măsuri specifice, inclusiv instruirii specializate pentru personalul militar, din domeniul justiției și al forțelor de securitate și valorificarea sinergiilor dintre Agenda FPS și celelalte priorități tematice.

[21] Planul Național de Acțiune privind Aderarea la UE (PNAA). <https://gov.md/ro/content/planul-national-de-actiuni-pentru-aderarea-republicii-moldova-la-uniunea-europeana-pentru-0>

Monitorizarea și raportarea privind FPS sunt aliniate cu Planul de acțiune pentru egalitatea de gen III (GAP III),[22] pentru a integra pe deplin această agendă în politicile generale ale UE privind egalitatea de gen.

În plus, Uniunea Europeană este angajată să implementeze Agenda FPS în strânsă cooperare cu aliații și partenerii săi, în special cu organizațiile societății civile și cu întreaga comunitate de implementatori. Sunt deja stabilite mai multe parteneriate formalizate în care FPS constituie una dintre prioritățile de cooperare – cum ar fi cele cu ONU, NATO și în cadrul Forumului Regional ASEAN[23]. Directiva 2006/54/CE a Parlamentului European și a Consiliului European a consacrat principiul egalității de șanse și de tratament egal între bărbați și femei, în special în domeniul muncii și ocupării forței de muncă, oferind un reper legal pentru reformele interne.

De asemenea, Strategia UE pentru egalitatea de gen 2020–2025[24] trasează priorități clare pentru promovarea participării femeilor și combaterea discriminării de gen în spațiul european. Aceste documente furnizează o ancoră normativă solidă și modele de bune practici pe care Republica Moldova le poate adopta în procesul de implementare a Agendei FPS.

Cadrul strategic existent indică faptul că există voință politică și o direcție de reformă compatibile cu Agenda FPS. Provocarea principală rămâne implementarea coerentă și sincronizarea acestor instrumente strategice, astfel încât obiectivele FPS să fie integrate în mod sistematic în toate procesele decizionale legate de aderarea Republicii Moldova la UE.

[22] Gender Action Plan – putting women and girls' rights at the heart of the global recovery for a gender-equal world. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_2184

[23] Implementing the Women, Peace and Security agenda. https://www.eeas.europa.eu/eeas/implementing-women-peace-and-security-agenda_en?utm_source=chatgpt.com

[24] Strategia Uniunii Europene privind egalitatea de gen. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=legisum:4576339>

ROLUL UNIUNII EUROPENE ÎN PROMOVAREA AGENDEI FPS

Uniunea Europeană are un rol de catalizator în promovarea Agendei Femeile, Pacea și Securitatea în Republica Moldova, în special prin intermediul instrumentelor și politicilor sale de extindere.

UE subliniază constant că respectarea drepturilor omului și a egalității de gen reprezintă condiții esențiale pentru aderare, alături de consolidarea statului de drept. În relația cu țările candidate, Uniunea Europeană încurajează

adoptarea Planurilor Naționale 1325 și implementează propriile angajamente în domeniul FPS. Documente precum Concluziile Consiliului UE din 2018 privind Agenda FPS reafirmă angajamentul european de a integra perspectiva de gen în toate inițiativele de pace și securitate. De asemenea, UE oferă asistență financiară și tehnică pentru proiecte care promovează participarea femeilor în viața publică și prevenirea violenței de gen.

Programe de finanțare precum Instrumentul European de Vecinătate, Dezvoltare și Cooperare Internațională (NDICI) sau programul „Cetățeni, Egalitate, Drepturi și Valori” (CERV) pot sprijini direct inițiative locale legate de FPS, consolidând capacitatea instituțiilor și organizațiilor din Republica Moldova de a implementa această Agendă. Implicarea activă a autorităților moldovenești în rețele europene (de exemplu, Rețeaua FPS a UE) facilitează schimbul de bune practici și alinierea la politicile UE în domeniu.

ROLUL SOCIETĂȚII CIVILE ÎN IMPLEMENTAREA AGENDEI FPS

Societatea civilă din Republica Moldova este un partener indispensabil în promovarea și monitorizarea Agendei FPS. De-a lungul anilor, organizațiile neguvernamentale locale – în special cele axate pe drepturile femeilor, drepturile omului și consolidarea păcii – au jucat un rol crucial în inițierea și elaborarea politicilor privind FPS.

Ele au contribuit la formularea Planului Național de Acțiuni 1325, aducând perspectiva de gen în atenția factorilor de decizie, și au implementat proiecte menite să sporească implicarea femeilor în soluționarea conflictelor la nivel comunitar.

În fața provocărilor hibride și a campaniilor de dezinformare, societatea civilă acționează ca gardian al democrației și coeziunii sociale: demască știrile false, educă publicul cu privire la Agenda FPS și importanța acesteia, și cere autorităților să respecte standardele internaționale în domeniul egalității de gen și a securității umane. Cooperarea strânsă dintre organizațiile societății civile, instituțiile statului și partenerii externi (UE, ONU) este esențială pentru a asigura că angajamentele asumate pe hârtie (în strategii și planuri) se traduc în acțiuni concrete și rezultate tangibile pentru cetățeni.

Implicarea societății civile sporește transparența și responsabilizarea guvernului în implementarea Agendei FPS, asigurând totodată conectarea politicilor naționale cu nevoile reale ale comunităților, inclusiv ale femeilor din zone urbane și rurale.

RECOMANDĂRI DE POLITICI PUBLICE

Integrarea explicită a Agendei FPS în PNAA și în negocierile de aderare la UE. Se recomandă reflectarea directă a obiectivelor FPS (participarea femeilor la procesele decizionale, prevenirea conflictelor, protecția drepturilor femeilor și răspunsul la nevoile specifice ale acestora în situații de criză) în documentele și capitolele de negociere pentru aderare. În special, capitolele privind Justiția și Afacerile Interne, Drepturile Fundamentale și Politica de Securitate și Apărare ar trebui să includă prevederi clare legate de egalitatea de gen și participarea femeilor, aliniind astfel eforturile de aderare la principiile FPS asumate de Republica Moldova. Această integrare transversală va asigura că parcursul european al țării are la bază securitatea incluzivă și respectarea drepturilor tuturor cetățenilor.

Îmbunătățirea mecanismului național de coordonare a implementării Agendei FPS – pentru a asigura coerența politicilor, propunem fortificarea/vizibilitatea/împuternicirea Secretariatului pentru îndeplinirea funcției de punct focal FPS la nivel guvernamental. Acest mecanism are rolul de supraveghere de implementare a Planului Național 1325, dar ar putea și să aibă funcția de corelare a acțiunilor din cadrul Agendei FPS cu alte reforme legate de aderarea la UE. Prin monitorizarea periodică a progreselor, pe baza unor indicatori sensibili la gen, secretariatul/punctul focal va identifica lacunele și bunele practici în implementare Agendei FPS, facilitând ajustările necesare. De asemenea, ar oferi un cadru de dialog permanent între instituțiile publice și societatea civilă pe tema FPS, consolidând parteneriatul dintre stat și comunitate.

Consolidarea capacităților instituțiilor publice și ale societății civile. Integrarea cu succes a perspectivei de gen în politicile de securitate și dezvoltare necesită resurse umane bine pregătite și instrumente adecvate. Se recomandă extinderea programelor de formare profesională continuă pentru funcționarii publici, militari, polițiști și alți actori relevanți, axate pe egalitatea de gen, medierea conflictelor și abordarea sensibilă la gen a riscurilor de securitate. Schimburile de experiență cu state membre ale UE (care au implementat deja Agenda FPS) pot oferi lecții valoroase și mentorat pentru instituțiile din Republica Moldova. Totodată, este esențial să se acorde sprijin financiar și logistic organizațiilor societății civile active în domeniul FPS – de exemplu, prin granturi din bugetul național sau fonduri europene – astfel încât acestea să își poată extinde programele de educație civică, monitorizare și advocacy. Creșterea capacităților tuturor actorilor implicați va permite instituționalizarea dimensiunii de gen în procesele de analiză a riscurilor, elaborare și evaluare a politicilor publice, asigurând sustenabilitatea pe termen lung a Agendei FPS.

Promovarea diplomației feministe și a leadershipului feminin în procesul de integrare europeană. Se recomandă adoptarea unor măsuri proactive pentru asigurarea unei reprezentări echilibrate de gen în toate forurile și echipele legate de aderare și securitate. Guvernul ar putea stabili ținte minime pentru participarea femeilor în echipele de negociere cu UE, în grupurile de lucru pe capitole de aderare și în comisiile interdepartamentale relevante. e asemenea, promovarea femeilor în funcții de conducere în instituțiile de securitate (Armată, poliție, intelligence) și în diplomație va transmite un mesaj clar privind angajamentul țării față de principiile FPS. O abordare de „diplomație feministă” – în care politicile externe și de securitate ale Republicii Moldova integrează constant egalitatea de gen – va îmbunătăți profilul țării pe plan extern și va facilita colaborarea cu partenerii europeni care împărtășesc aceste valori. Diversitatea de gen în leadership aduce perspective noi și abordări inovatoare în gestionarea provocărilor de securitate, sporind eficacitatea procesului de integrare.

Alinierea la inițiativele europene și internaționale privind FPS. Republica Moldova ar trebui să participe activ la rețele, platforme și programe europene dedicate Agendei Femeile, Pacea și Securitatea. De exemplu, implicarea în Rețeaua UE de Femei, Pace și Securitate (platformă ce reunește experți și practicieni din statele membre și țările partenere) poate oferi vizibilitate eforturilor naționale și oportunități de cooperare regională. De asemenea, valorificarea instrumentelor de finanțare externă, precum fondurile disponibile prin NDICI – Global Europe[25] sau programul CERV[26], este importantă pentru a implementa proiecte locale și naționale în domeniul FPS – de la campanii de sensibilizare și educație, până la dezvoltarea serviciilor de suport pentru femeile afectate de violență sau conflicte. Nu în ultimul rând, Republica Moldova poate colabora strâns cu Misiunea UE de consiliere în sectorul de securitate (EUAM Moldova) și cu agențiile ONU prezente în țară (UN Women, PNUD etc.) pentru a sincroniza eforturile FPS cu standardele internaționale.

Prin această aliniere la inițiativele europene, Republica Moldova își va accelera învățarea instituțională și va evita dublarea eforturilor, beneficiind de sinergii internaționale în implementarea Agendei FPS.

[25] Instrumentul de Vecinătate, Dezvoltare și Cooperare Internațională – „Europa Globală” (IVDCI – Europa Globală), cunoscut și sub denumirea de NDICI – Global Europe, este principalul instrument financiar al Uniunii Europene pentru acțiuni externe în perioada 2021–2027

[26] Cetățeni, Egalitate, Drepturi și Valori (CEDV) este un program de finanțare al Uniunii Europene lansat în 2021, pe o perioadă de șapte ani. Programul CERV finanțează proiecte ce vizează, printre altele, protejarea diversității și a drepturilor civile, combaterea violenței pe criterii pe gen, implicarea cetățenilor în viața democratică și punerea în valoare a istoriei europene.

CONSTATĂRI

- Agenda Femeile, Pacea și Securitatea este un instrument transversal care trebuie integrat în toate politicile de reformă ale Republicii Moldova. În contextul aderării la Uniunea Europeană, aceasta oferă un cadru valoros pentru promovarea securității incluzive, consolidarea statului de drept și creșterea rezilienței societale.

- Agenda Femeile, Pacea și Securitatea nu este doar o politică de egalitate de gen, ci un cadru strategic pentru pace durabilă, guvernanță democratică și securitate incluzivă. Integrarea sa în parcursul european al Republicii Moldova reprezintă atât o conformare la așteptările și standardele UE, cât și o investiție în viitorul intern al țării. Un proces de aderare care include perspectiva de gen va fi mai legitim și mai aproape de cetățeni, contribuind la consolidarea coeziunii sociale și la creșterea încrederii publicului în instituțiile statului. Totodată, adoptarea Agendei FPS va ajuta Republica Moldova să abordeze mai eficient provocările de securitate contemporane – de la conflicte hibride la crize umanitare – prin implicarea tuturor segmentelor societății în formularea răspunsurilor.

- În concluzie, integrarea Agendei FPS în procesul de aderare la UE va evidenția angajamentul ferm al Republicii Moldova față de valorile europene și va contribui la construirea unei societăți reziliente și incluzive, în care pacea și securitatea sunt cu adevărat ale tuturor.

- Adoptarea unei abordări strategice și coerente față de Agenda FPS va facilita progresul în procesul de aderare la UE și va contribui la construirea unei Moldove democratice, incluzive și europene.

BIBLIOGRAFIE

1. Ce prevede parteneriatul de securitate cu UE semnat astăzi de R. Moldova. https://moldova.europalibera.org/a/ce-prevede-parteneriatul-de-securitate-cu-ue-pe-care-il-semneaza-astazi-r-moldova/32955129.html?utm_source=chatgpt.com
2. Council conclusions on Women, Peace and Security. <https://www.consilium.europa.eu/media/37412/st15086-en18.pdf>
3. Directiva (UE) 2024/1385 a Parlamentului European și a Consiliului din 14 mai 2024 privind combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2024/1385/oj/ron>
4. EU to provide Moldova with 60 million euros for defence in 2025. https://www.reuters.com/world/europe/eu-provide-moldova-with-60-million-euros-defence-2025-2025-03-03/?utm_source=chatgpt.com
5. Gender Action Plan – putting women and girls' rights at the heart of the global recovery for a gender-equal world. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_2184
6. Hotărâre Nr. 152 din 22-03-2023 pentru aprobarea Programului național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2023-2027. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=141812&lang=ro
7. Hotărâre Nr. HP391/2023 din 15.12.2023 privind aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova. https://presedinte.md/app/webroot/uploaded/Proiect%20SSN_2023.pdf
8. Hotărâre Nr. 126 din 15-03-2023 cu privire la aprobarea Strategiei de reformă a administrației publice din Republica Moldova pentru anii 2023-2030. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=141812&lang=ro
9. Implementing the Women, Peace and Security Agenda. https://www.eeas.europa.eu/eeas/implementing-women-peace-and-security-agenda_en?utm_source=chatgpt.com
10. National action plans: at a glance. <https://1325naps.peacewomen.org/>
11. Parteneriat de Securitate și Apărare între Republica Moldova și Uniunea Europeană. https://www.eeas.europa.eu/delegations/moldova/parteneriat-de-securitate-%C8%99i-ap%C4%83rare_ro?s=223
12. Planul Național de Acțiune privind Aderarea la UE (PNA). <https://gov.md/ro/content/planul-national-de-actiuni-pentru-aderarea-republicii-moldova-la-uniunea-europeana-pentru-0>
13. Republica Moldova și Uniunea Europeană au semnat un acord de parteneriat în domeniul securității și apărării. https://www.rador.ro/2024/05/21/republica-moldova-si-uniunea-europeana-au-semnat-un-acord-de-parteneriat-in-domeniul-securitatii-si-apararii/?utm_source=chatgpt.com
14. Rezoluția 1325 a Consiliului de Securitate al ONU. <https://www.peacewomen.org/assets/file/TranslationInitiative/1325/1325romanian.pdf>

- 15.Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030.
<https://gov.md/ro/moldova2030>
- 16.Strategia Uniunii Europene privind egalitatea de gen. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=legissum:4576339>
- 17.Studiul IMAGES - 2024: Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova.
<https://moldova.un.org/ro/286780-studiul-images-2024>
18. Why Women? Inclusive Security and Peaceful Societies.
<https://www.inclusivesecurity.org/publication/why-women-inclusive-security-and-peaceful-societies/>

